

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

25 липня 2019 р.

Київ

№ 502-р

Про визнання підтримки суб'єктів господарювання, зазначеної у повідомленні, такою, що не є державною допомогою відповідно до Закону

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянувши подання Департаменту моніторингу і контролю державної допомоги від 19.07.2019 № 500-01/4229-п про розгляд повідомлення про державну допомогу Одеської міської ради, яке надійшло на Портал державної допомоги за реєстраційним номером у базі даних 22200 (вх. № 364-ПДД від 27.05.2019), що було подано на виконання статті 9 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та за формою, що передбачена додатком 1 до Порядку подання та оформлення повідомлення про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 04.03.2016 № 2-рп та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04.04.2016 за № 501/28631, зі змінами, затвердженими розпорядженням Антимонопольного комітету України від 13.09.2018 № 18-рп, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27.11.2018 за № 1337/32789,

ВСТАНОВИВ:

1. ПОРЯДОК ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДТРИМКУ

- (1) На Портал державної допомоги за реєстраційним номером у базі даних 22200 (вх. № 364-ПДД від 27.05.2019) Одеською міською радою відповідно до статті 9 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» було подано повідомлення про нову державну допомогу (далі – Повідомлення).

2. ВІДОМОСТІ ТА ІНФОРМАЦІЯ ВІД НАДАВАЧІВ ПІДТРИМКИ

2.1. Надавач підтримки

- (2) Одеська міська рада (65026, м. Одеса, пл. Думська, 1, ідентифікаційний код юридичної особи 26597691).

2.2. Отримувач підтримки

- (3) Комунальне підприємство «Одесміськелектротранс» Одеської міської ради (далі – КП «Одесміськелектротранс») (65007, м. Одеса, вул. Водопровідна, 1, ідентифікаційний код юридичної особи 03328497).

2.3. Мета (ціль) підтримки

(4) Метою (ціллю) підтримки є:

- виконання загальнодержавних програм розвитку;
- забезпечення ефективних перевезень екологічним громадським транспортом в агломерації міста Одеси;
- розвиток громадського транспорту міста Одеси;
- створення належних умов для надання населенню доступних, якісних та безпечних послуг із перевезення міським електричним транспортом;
- розвиток електротранспорту з урахуванням потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями;
- реалізація інвестиційного підпроєкту «Магістральний трамвайний маршрут прямого сполучення «Північ-Південь».

2.4. Очікуваний результат

(5) Очікуваним результатом є:

- закупівля 16 одиниць тридцятиметрових нових трамвайних вагонів та 7 одиниць трамваїв до двадцяти метрів із частково низькою підлогою.

2.5. Форма підтримки

(6) Гарантія.

2.6. Обсяг підтримки

(7) Місцева гарантія забезпечує виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим КП «Одесміськелектротранс» у Міністерства фінансів України за угодою про передачу коштів позики між Міністерством фінансів України, Міністерством інфраструктури України, Одеською міською радою та КП «Одесміськелектротранс» для реалізації інвестиційного підпроєкту «Магістральний трамвайний маршрут прямого сполучення «Північ-Південь», основними умовами якого є:

обсяг та валюта кредиту – 20 000 000 євро;

строк кредиту – до 22 років;

гарантія покриває 100 відсотків кредитної суми.

Плата позичальника за отримання місцевої гарантії встановлена в розмірі однієї гривні в місяць на строк дії угоди про передачу коштів позики.

2.7. Підстава для надання підтримки

(8) Бюджетний кодекс України.

(9) Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».

(10) Закон України «Про міський електричний транспорт».

(11) Постанова Кабінету Міністрів України від 14.05.2012 № 541 «Про затвердження Порядку надання місцевих гарантій».

- (12) Фінансова угода (Проект «Міський громадський транспорт України») між Україною та Європейським інвестиційним банком від 11.11.2016 FI № 85.103 Serapis № 2015-0503, ратифікована Законом України від 12.04.2017 № 2009-VIII (далі – Фінансова угода).
- (13) Рішення Одеської міської ради від 20.03.2019 № 4362-VII «Про затвердження Міської цільової програми розвитку електротранспорту м. Одеси на 2019 – 2021 роки».
- (14) Рішення Виконавчого комітету Одеської міської ради від 28.02.2019 № 66 «Про затвердження висновку щодо доцільності залучення від Міністерства фінансів України в рамках проекту Європейського інвестиційного банку «Міський громадський транспорт України» для реалізації частини I етапу субпроекту «Магістральний трамвайний маршрут прямого сполучення «Північ-Південь» під гарантію Одеської міської ради».
- (15) Проект договору про погашення заборгованості КП «Одесміськелектротранс» перед Одеською міською радою за виконання гарантійних зобов'язань між Департаментом фінансів Одеської міської ради та КП «Одесміськелектротранс».
- (16) Проект договору про надання місцевої гарантії Одеською міською радою.
- (17) Наказ Міністерства фінансів України «Про погодження Обсягу та умов надання місцевої гарантії Одеською міською радою у 2019 році» від 08.05.2019 № 187.
- (18) Проект Угоди про передачу коштів позики, укладеною між Міністерством фінансів України, Міністерством інфраструктури України, Одеською міською радою та комунальним підприємством «Одесміськелектротранс» Одеської міської ради.

2.8. Тривалість підтримки

- (19) з 01.12.2019 по 01.12.2041.

3. ПОЄДНАННЯ ФОРМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ

- (20) Субсидії та поточні трансферти на забезпечення основної діяльності КП «Одесміськелектротранс» на період з 01.01.2019 по 31.12.2021 у сумі 1 592 274 900 грн на виплату заробітної плати, сплату податків і зборів на заробітну плату, земельного податку та оплату спожитої електроенергії, що виділяється на підставі Закону України «Про міський електричний транспорт», та підтримка у формі капітальних трансфертів на розвиток інфраструктури міського електротранспорту на період з 01.01.2019 по 31.12.2021 у сумі 633 347,4 тис. грн загальною сумою 2 225 622 300 грн, відповідно до рішення Комітету від 29.11.2018 № 676-р, не є державною допомогою відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

4. ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО УМОВ НАДАННЯ ПІДТРИМКИ

- (21) Місцева гарантія Одеської міської ради надається для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим КП «Одесміськелектротранс» у Міністерства фінансів України за угодою про передачу коштів позики між Міністерством фінансів України, Міністерством інфраструктури України, Одеською міською радою та КП «Одесміськелектротранс» для реалізації інвестиційного підпроекту «Магістральний трамвайний маршрут прямого сполучення «Північ-

Південь» (далі – Підпроект), який спрямований на придбання 16 одиниць тридцятиметрових нових трамвайних вагонів та 7 одиниць трамваїв до двадцяти метрів із частково низькою підлогою.

- (22) Згідно з Фінансовою угодою Європейський інвестиційний банк (далі – ЄІБ) погодився надати Україні кредит у сумі 200 000 000,00 євро із власних ресурсів ЄІБ.
- (23) Згідно з пунктом 5 Преамбули Фінансової угоди, загальна вартість проекту «Міський громадський транспорт України» відповідно до розрахунків ЄІБ становить 400 000 000 євро (чотириста мільйонів євро). Позичальник заявив про намір фінансувати зазначений проект у розмірі 200 000 000 євро (двісті мільйонів євро) за рахунок коштів позики ЄІБ, а решту суми в розмірі 200 000 000 євро (двісті мільйонів євро) – за рахунок позик, що будуть надані іншими міжнародними фінансовими установами, Інвестиційних грантів та інших фінансових ресурсів, які є в наявності в Кінцевих бенефіціарів, що в будь-якому випадку не передбачатиме звернення по допомогу до ЄІБ.
- (24) Кредит надається з метою розвитку інфраструктури міського пасажирського транспорту, зокрема відновлення систем міського громадського транспорту в містах України, які знаходяться під контролем уряду Позичальника і в основному спрямовані на інвестиції, пов'язані із заміною або відновленням рухомого складу пасажирського транспорту, який належить міським громадам, та покращенням інфраструктури, яка може мати принципове значення для підтримки модернізації рухомого складу. Реалізацією підпроектів будуть займатися міські ради та/або компанії чи підприємства громадського пасажирського транспорту, які належать міським громадам (кожна з яких окремо йменується «**Кінцевий бенефіціар**», а всі разом – «**Кінцеві бенефіціари**»).
- (25) Згідно з пунктом 7 Преамбули Фінансової угоди, позичальник в особі Міністерства фінансів України, у співпраці з Міністерством інфраструктури України та у разі потреби – з відповідною міською радою, надає Кредит (як визначено нижче) кожному Кінцевому бенефіціару відповідно до угоди про передачу коштів позики), сторонами якої, зокрема, будуть Міністерство фінансів України, Міністерство інфраструктури України, відповідний Кінцевий бенефіціар та у відповідних випадках – міська рада.
- (26) Згідно з пунктом 7 Преамбули Фінансової угоди, позичальник в особі Міністерства інфраструктури України здійснюватиме загальний нагляд та відповідатиме за реалізацію проекту «Міський громадський транспорт України», у тому числі за створення групи з управління та підтримки проекту у складі Міністерства інфраструктури України, та забезпечить створення груп впровадження проекту у складі кожного Кінцевого бенефіціара.
- (27) КП «Одесміськелектротранс» – єдине підприємство міста Одеси, яке надає послуги з перевезення пасажирів міським електричним транспортом, має на балансі у господарському віданні всю інфраструктуру, що забезпечує функціонування міського електротранспорту. До частки КП «Одесміськелектротранс» належить близько 25 відсотків загального обсягу внутрішньоміських пасажирських перевезень.
- (28) Транспортна інфраструктура КП «Одесміськелектротранс» характеризується такими показниками:
- кількість трамвайних маршрутів – 24 із загальною протяжністю 435,1 км;
  - кількість тролейбусних маршрутів – 12 із загальною протяжністю 248,4 км;

- протяжність трамвайних колій в одноколіїному вимірюванні – 197,5 км;
  - протяжність контактної мережі трамвая – 203,2 км та тролейбуса – 150,5 км.
- (29) На 01 січня 2019 року парк рухомого складу КП «Одесміськелектротранс» становив 230 одиниць трамваїв (із них 207 одиниць пасажирських) і 178 одиниць тролейбусів (173 одиниці – пасажирські). Підприємство експлуатує 168 одиниць пасажирських трамваїв (81 відсоток) та 115 одиниць тролейбусів (66 відсотків), які відпрацювали нормативний термін експлуатації.
- (30) Крім того, на балансі підприємства знаходяться тягові підстанції, колійне господарство (фізичний знос пасажирських шляхів – 80 відсотків, спецчастин колійного господарства – 95 відсотків), контактна й кабельна мережі (знос контактної мережі трамвая – 85 відсотків, тролейбусів – 74 відсотки), які також характеризуються високим ступенем фізичного та морального зносу.
- (31) Для надання населенню якісних і безпечних транспортних послуг необхідний системний та програмний підхід до вирішення проблемних питань електротранспорту, таких як оновлення рухомого складу, відновлення його технічного ресурсу, підтримання в належному технічному стані контактної мережі, трамвайної колії тощо.
- (32) З метою розвитку маршрутної мережі електротранспорту та розв'язання проблеми перевезення населення зі спальних районів до центру міста в рамках участі у проєкті «Міський громадський транспорт України» було розроблено підпроєкт «Магістральний трамвайний маршрут прямого сполучення «Північ-Південь».
- (33) Реалізація Підпроєкту дозволить:
- забезпечити розвиток соціально значущого та екологічно чистого міського пасажирського електротранспорту;
  - поліпшити комфортність та безпеку перевезення пасажирів трамвайними вагонами з дотриманням стандартів якості надання транспортних послуг;
  - оновити парк електротранспорту сучасним рухомим складом;
  - значно скоротити час на поїздку;
  - перерозподілити пасажиропотік між електро- та іншими видами громадського транспорту;
  - зменшити завантаженість міста автомобільним транспортом;
  - забезпечити можливість експлуатації низькопідлогових сучасних трамвайних вагонів;
  - забезпечити комфортні та безпечні умови пересування пасажирів, зокрема людей з особливими потребами;
  - забезпечити ефективне використання електроенергії;
  - збільшити кількість робочих місць;
  - підвищити обсяг власних доходів КП «ОМЕТ» від господарської діяльності.
- (34) Місцева гарантія забезпечує виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим КП «Одесміськелектротранс» у Міністерства фінансів України за угодою про передачу коштів позики між Міністерством фінансів України, Міністерством інфраструктури України, Одеською міською радою та КП «Одесміськелектротранс» для реалізації інвестиційного підпроєкту «Магістральний трамвайний маршрут прямого сполучення «Північ-Південь»», основними умовами якого є такі:
- обсяг та валюта кредиту – 20 000 000 євро;
  - строк кредиту – до 22 років, погашення здійснюється рівними платежами кожні шість місяців після завершення пільгового періоду повернення коштів, що становить до 5 років;

- відсоткова ставка за користування кредитними коштами відповідно до умов Фінансової угоди визначається на дату вибірки траншів та дорівнює фіксованій ставці або шестимісячній Європейській міжбанківській ставці пропозиції (EURIBOR) плюс спред (до 2,5 відсотка);
  - сплата відсотків за користування кредитними коштами здійснюється щопіврічними платежами відповідно до умов, визначених угодою про передачу коштів позики;
  - частина комісії за проведення оцінки ЄБ у розмірі 50 000 євро щодо Фінансової угоди, яка сплачується Україною відповідно до пункту 1.08 Статті 1 Фінансової угоди, вважається частиною коштів позики, наданою кінцевому бенефіціару, та розраховується шляхом множення суми комісії за проведення оцінки ЄБ на частку від ділення частини коштів позики на загальну суму позики до 0,5 відсотка;
  - розмір плати за надання кредитних коштів становить 0,5 відсотка річних вибраної та непогашеної суми позики відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.10.2016 № 805-р «Про залучення позики від Європейського інвестиційного банку для реалізації проекту «Міський громадський транспорт України».
- (35) Місцева гарантія діє протягом строку дії угоди про передачу коштів позики (22 роки), але в будь-якому разі до повного виконання боргових зобов'язань кінцевого бенефіціара (КП «Одесміськелектротранс»). Плата позичальника за отримання місцевої гарантії встановлена в розмірі однієї гривні в місяць на строк дії угоди про передачу коштів позики.
- (36) Пунктом 6.01 статті 6 Фінансової угоди передбачено, що позичальник використовує всі запозичені ним за цією угодою кошти виключно для виконання проекту «Міський громадський транспорт України» через фінансування Підпроектів, які є предметом Запитів на виділення коштів, схвалених Банком, і за умови попередньої письмової згоди ЄБ, технічної підтримки, якої вимагає Керівний комітет, група з управління та підтримки проекту та/або група впровадження проекту, та яка є необхідною для реалізації проекту «Міський громадський транспорт України».
- (37) Відповідно до пункту 6.04 статті 6 Фінансової угоди, позичальник (КП «Одесміськелектротранс») забезпечує таке:
1. Кожен Кінцевий бенефіціар придбає устаткування, отримає послуги та замовить роботи для кожного Підпроекту у рамках прийнятної процедури закупівель, що відповідає вимогам Банку та його політичним принципам і стандартам, зазначеним в його Посібнику з питань закупівель та викладеним у посібнику з процедур програми.
  2. Кожен Кінцевий бенефіціар:
    - дозволяє незалежним спостерігачам відвідувати його приміщення під час усіх етапів проведення тендерів та надає право Банку щодо проведення тендерів за кожним Підпроектом, а саме: розглядає звіти з оцінки до їх схвалення відповідними комітетами з оцінки та визначає місце проведення оцінки тендерних пропозицій та спосіб отримання й зберігання тендерних пропозицій; забезпечує, що кожен Кінцевий бенефіціар гарантуватиме, що всі договори за Підпроектом, що передбачається закупити після Дати набуття чинності цією Угодою (відповідно до принципів і стандартів закупівель згідно з наведеним вище пунктом (а)), мають містити:
      - 1) вимогу до відповідного підрядника оперативно інформувати Банк і Позичальника про обґрунтоване обвинувачення, скаргу або інформацію про Заборонену поведінку щодо Підпроекту;
      - 2) вимогу до відповідного підрядника вести бухгалтерські книги й записи щодо усіх фінансових операцій та видатків у зв'язку з Підпроектом;

3) право Банку, у випадку підозри щодо Забороненої поведінки, переглядати бухгалтерські книги й записи відповідного підрядника щодо усіх фінансових операцій та видатків у зв'язку з Підпроектом та робити копії документів у тому обсязі, наскільки це дозволено законодавством.

(38) Відповідно до пункту 6.04 статті 6 Фінансової угоди позичальник (КП «Одесміськелектротранс») забезпечує, щоб до завершення відповідного Підпроекту кожен Кінцевий бенефіціар уклав договір на надання послуг міського громадського транспорту з відповідним транспортним органом (управлінням) з урахуванням вимог Регламенту № 1370/2007 стосовно фінансового та організаційного управління наземним пасажирським транспортом або за формою і змістом, які відповідають вимогам ЄІБ.

5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

(39) Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.

(40) Отже, державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:

- підтримка надається суб'єкту господарювання;
- державна підтримка здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;
- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
- підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.

(41) Відповідно до частини другої статті 1 Закону терміни «суб'єкт господарювання», «товар», «економічна конкуренція (конкуренція)» вживаються у Законі у значенні, наведеному в Законі України «Про захист економічної конкуренції».

5.2. Особливості здійснення повноважень органами місцевого самоврядування під час надання гарантій

(42) Підпунктом 1 пункту «а» статті 29 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» встановлено, що до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать власні (самоврядні) повноваження управління в межах, визначених радою, майном, що належить до комунальної власності відповідних територіальних громад.

(43) Відповідно до частини другої статті 17 Бюджетного кодексу України місцеві гарантії можуть надаватися за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної міської ради для забезпечення повного або часткового виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання – резидентів України, що належать до комунального сектору економіки, розташовані на відповідній території та здійснюють на цій території реалізацію інвестиційних проектів, метою яких є розвиток комунальної інфраструктури або впровадження ресурсозберігаючих технологій.

- (44) Відповідно до частини третьої статті 17 Бюджетного кодексу України державні/місцеві гарантії надаються на умовах платності, строковості, а також забезпечення виконання зобов'язань у спосіб, передбачений законом.
- (45) Обов'язковою умовою надання місцевої гарантії є укладення договору між відповідним місцевим фінансовим органом та суб'єктом господарювання про погашення заборгованості суб'єкта господарювання перед територіальною громадою міста за виконання гарантійних зобов'язань. Істотними умовами такого договору мають бути зобов'язання суб'єкта господарювання:
- внести плату за надання місцевої гарантії;
  - надати майнове або інше забезпечення виконання зобов'язань за гарантією;
  - відшкодувати витрати місцевого бюджету, пов'язані з виконанням гарантійних зобов'язань;
  - сплатити пеню за прострочення відшкодування зазначених витрат. Пеня нараховується за кожний день прострочення сплати заборгованості в національній валюті з розрахунку 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України на день нарахування пені;
  - надати гаранту права на договірне списання банком коштів із рахунків суб'єкта господарювання на користь гаранта.
- (46) Державні (місцеві) гарантії не надаються для забезпечення боргових зобов'язань суб'єктів господарювання, якщо безпосереднім джерелом повернення кредитів (позик) передбачаються кошти державного (місцевого) бюджету (крім боргових зобов'язань, що виникають за кредитами (позиками) від міжнародних фінансових організацій).
- (47) Відповідно до пункту 2 Порядку надання місцевих гарантій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.05.2012 № 541 (далі – Порядок надання місцевих гарантій), місцеві гарантії надаються на підставі рішення Верховної Ради Автономної Республіки Крим або відповідної міської ради, яке повинно містити такі відомості:
- назву інвестиційного проекту, для виконання (реалізації) якого залучається кредит (позика) під гарантію;
  - умови надання кредиту (позики) - обсяг, строк, відсотки за користування кредитом (позикою) та строки їх сплати;
  - строк надання гарантії;
  - розмір і вид забезпечення виконання боргових зобов'язань позичальника;
  - розмір плати за надання гарантії.
- (48) Згідно з пунктом 4 Порядку надання місцевих гарантій обсяг та умови надання місцевих гарантій погоджуються з Міністерством фінансів України шляхом надсилання Верховною Радою Автономної Республіки Крим або міською радою, що має намір надати місцеву гарантію, письмового повідомлення.
- (49) Крім того, постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2016 № 70 затверджено Порядок підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями. Важливою умовою надання гарантій є укладення договору між Міністерством фінансів України (відповідним місцевим фінансовим органом) та суб'єктом господарювання про погашення заборгованості суб'єкта господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) у випадку настання виплат за гарантією.

5.3. Послуги, що становлять загальний економічний інтерес

- (50) Згідно з пунктом 14 частини першої статті 1 Закону послуги, що становлять загальний економічний інтерес, – послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.
- (51) Відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону дія цього Закону не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.
- (52) Відповідно до статті 264 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263 (3) або 263 (4) Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Європейського Союзу.
- (53) Згідно з пунктом «с» додатка XXIII до розділу 10 Угоди послуги загального економічного інтересу визначені як «економічна діяльність, яку органи влади визначають як особливо важливу для громадян, і яка не може здійснюватися (або могла б здійснюватися за інших умов) без державного втручання. Така діяльність повинна виявляти особливий характер порівняно із загальним економічним інтересом інших видів економічної діяльності».
- (54) Згідно зі статтею 263 (4) Угоди Сторони протягом п'яти років з дати набрання чинності Угодою мають забезпечити, щоб фінансова та організаційна структура будь-якого підприємства, яке користується спеціальним чи виключним правом, наданим Україною або державою-членом Європейського Союзу, або є вповноваженим на надання послуг, що мають загальний економічний інтерес, і яке отримує компенсацію за надання публічних послуг у будь-якій формі щодо такої послуги, була коректно відображена в окремих бухгалтерських рахунках таким чином, щоб чітко відстежувалось таке:
- витрати та доходи, пов'язані з усіма товарами або послугами, щодо яких підприємству надано спеціальне або виключне право, або усіма послугами, які мають загальний економічний інтерес та які підприємство вповноважене надавати, і, з іншого боку, витрати та доходи, пов'язані з кожним іншим окремим товаром або послугою, щодо яких підприємство здійснює діяльність;
  - повна інформація щодо методів, відповідно до яких витрати та доходи призначаються або розподіляються за різними видами діяльності. Ці методи мають базуватися на принципах бухгалтерського обліку - обумовленості, об'єктивності, прозорості та послідовності відповідно до міжнародно визнаних методологій бухгалтерського обліку, зокрема калькуляції витрат за видом діяльності, та мають базуватися на даних аудиту.
- (55) Відповідно до статті 262 (4) Угоди підприємства уповноважені надавати послуги, що мають загальний економічний інтерес, або такі, які мають характер прибуткової монополії, підпорядковуються правилам, що містяться в цій частині, в тій мірі, в якій застосування цих правил юридично або фактично не перешкоджає виконанню окремих завдань, визначених для них. Розвиток торгівлі не має зазнавати впливу настільки, наскільки це суперечитиме інтересам Сторін.

- (56) Статтею 14 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – Договір ЄС) регламентовано, що Європейський Союз та держави-члени, кожен у межах своїх повноважень, повинні дбати про те, щоб підприємства, які надають послуги загального економічного інтересу, функціонували на базі таких принципів і в таких умовах, зокрема економічного та фінансового характеру, які дозволять їм виконувати свої завдання.
- (57) Відповідно до статті 106 Договору ЄС підприємства, які здійснюють послуги загального економічного інтересу, підпорядковуються правилам конкуренції в таких межах, в яких застосування цих правил не перешкоджає виконанню, юридично або фактично, дорученого їм спеціального завдання.
- (58) Додатково, відповідно до рішення Європейського суду від 24.07.2003 № C-280/00 Altmark Trans GmbH, Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, умовою застосування статті 87 (1) Договору про заснування Європейського Співтовариства є те, що державна допомога має впливати на торгівлю між державами-членами. Надання транспортних послуг на місцевому чи регіональному рівні не виключає цього критерію.
- (59) Проте державне фінансування, призначене для надання міських, заміських чи регіональних транспортних послуг, не підпадає під дію цього положення, якщо таке фінансування розглядається як компенсація за послуги, що надаються суб'єктами-одержувачами для здійснення публічних обов'язків. Для застосування цього критерію мають бути виконані такі умови:
- суб'єкт господарювання повинен виконувати зобов'язання з обслуговування населення, і ці зобов'язання чітко встановлені та визначені;
  - параметри, на підставі яких розраховується компенсація, визначені заздалегідь об'єктивним і прозорим способом;
  - компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, яких зазнає суб'єкт господарювання під час надання послуг загального економічного інтересу;
  - суб'єкт господарювання, який надає ці послуги, повинен бути обраний шляхом проведення процедури публічних закупівель. Якщо такої процедури не було дотримано, рівень необхідної компенсації визначається на основі аналізу витрат, які є типовими для цього суб'єкта господарювання і який належним чином забезпечений транспортними засобами для здійснення цих послуг, враховуючи відповідний дохід підприємства та розумний прибуток.

5.4. Вимоги до компенсації витрат, пов'язаних із послугами громадського транспорту

- (60) У статті 4 Закону України «Про міський електричний транспорт» вказано, що оплата транспортних послуг проводиться безпосередньо пасажиром та замовником.
- (61) Відповідно до частини першої статті 5 цього ж Закону основною формою транспортного обслуговування населення є перевезення трамваями і тролейбусами за маршрутами, а метрополітемом, швидкісним трамваем – за лініями відповідно до затверджених в установленому порядку транспортних схем міст (регіонів).
- (62) Згідно з частиною першою статті 7 Закону України «Про міський електричний транспорт» державна політика у сфері міського електричного транспорту проводиться на засадах:

- доступності транспортних послуг для усіх верств населення;
- пріоритетності розвитку міського електричного транспорту у містах з підвищеним рівнем забруднення довкілля та курортних регіонах;
- створення сприятливих умов для виробництва вітчизняного рухомого складу та його удосконалення;
- безбиткової роботи перевізників.

- (63) Статтею 11 цього Закону встановлено, що відносини замовників з перевізниками регулюються законодавством, а також договором про організацію надання транспортних послуг.
- (64) Згідно з частиною другою статті 14 Закону України «Про міський електричний транспорт» установа тарифів на проїзд у транспорті здійснюється з урахуванням необхідності забезпечення безбиткової роботи перевізників та забезпечення захисту малозабезпечених громадян. У разі встановлення рівня тарифу, який не покриває витрат, пов'язаних з перевезенням пасажирів, втрати перевізника компенсуються уповноваженим органом, яким затверджуються тарифи, за рахунок коштів відповідних бюджетів.
- (65) Згідно зі статтею 93 Договору ЄС допомога суб'єктам господарювання визнається сумісною з положеннями Договору ЄС, якщо вона забезпечує потреби координації транспорту або якщо вона є відшкодуванням за виконання окремих зобов'язань, притаманних поняттю громадської послуги.
- (66) Пунктом 5 преамбули Регламенту (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23.10.2007 про послуги громадського транспорту з перевезення пасажирів залізницею і автомобільними шляхами (далі – Регламент) встановлено, що компетентні органи держав-членів повинні бути здатними забезпечувати надання послуг громадського пасажирського транспорту, зокрема, шляхом застосування таких механізмів:
- надання ексклюзивних прав на здійснення цих послуг підприємствам – надавачам публічних послуг;
  - фінансової компенсації витрат підприємствам, що надають такі послуги;
  - визначення загальних правил функціонування громадського транспорту, що застосовуються для всіх підприємств.
- (67) Пунктом 27 преамбули Регламенту передбачено, що компенсація, надана компетентними органами для покриття витрат, пов'язаних із виконанням зобов'язання надавати громадські послуги, повинна обчислюватися таким чином, щоб запобігти надмірній компенсації. У тих випадках, коли орган державної влади укладає контракт про надання громадських послуг без проведення конкурентних тендерних процедур, він повинен визначити чіткі правила для того, щоб розмір компенсації був адекватним з огляду на забезпечення бажаного рівня ефективності та якості послуг.
- (68) Пунктом 34 преамбули Регламенту передбачено, що компенсація витрат надавачам послуг громадського пасажирського транспорту має бути такою, щоб підприємства, відповідальні за надання громадських послуг, працювали на принципах та умовах, які дозволяють їм виконувати відповідні завдання. Така компенсація може визнаватися сумісною з правилами державної допомоги за певних умов. По-перше, вона має надаватися саме для забезпечення послуг, що становлять загальний інтерес. По-друге, для уникнення спотворення економічної конкуренції вона не може перевищувати суму,

необхідну для покриття чистих витрат, понесених у зв'язку з наданням таких послуг, з урахуванням отриманого доходу та розумного прибутку.

- (69) Відповідно до статті 2 Регламенту громадський пасажирський транспорт – це послуги загального економічного інтересу у сфері пасажирського транспорту, що надаються громадянам на недискримінаційній та постійній основі.
- (70) Згідно зі статтею 2 Регламенту компенсація за надання громадських послуг означає будь-яку вигоду, в тому числі фінансову, надану безпосередньо або опосередковано компетентним органом влади за рахунок державних коштів протягом періоду виконання зобов'язань про надання громадських послуг або пов'язаних із періодом, в якому ці послуги надавалися.
- (71) Відповідно до статті 4 Регламенту договір про надання громадських послуг повинен містити:
- чітко визначені зобов'язання щодо громадських послуг, які повинен виконувати суб'єкт господарювання, та відповідні географічні зони;
  - параметри, на підставі яких розраховується компенсація, та наявність будь-яких ексклюзивних прав;
  - механізми визначення розподілу витрат, пов'язаних із наданням послуг. Витрати можуть включати, зокрема, витрати на персонал, енергію, витрати на інфраструктуру, технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів загального користування, рухомого складу.
- (72) Тривалість дії договору не повинна перевищувати 10 років для транспортних послуг, що здійснюються автобусами, та 15 років – для послуг пасажирського транспорту залізничними рейсами.
- (73) У разі потреби, з урахуванням умов зносу активів, тривалість договору про надання транспортних послуг може бути збільшена максимум на 50 відсотків, якщо підприємство закуповує ці активи самостійно, які є значними щодо загальних активів, необхідних для здійснення виключно послуг пасажирського транспорту, що підпадають під дію договору. Якщо це обґрунтовано витратами, які впливають із певної географічної ситуації у найвіддаленіших регіонах, тривалість договору про надання транспортних послуг може бути збільшена максимум на 50 відсотків.
- (74) Відповідно до пункту 2 статті 5 Регламенту будь-який компетентний орган місцевого самоврядування, якщо це прямо не заборонено національним законодавством, може приймати рішення про самостійне надання послуг громадського пасажирського транспорту, а також може прямо укладати договори про надання громадських послуг із відокремленими підприємствами, щодо яких орган місцевого самоврядування здійснює такий же контроль, яким він володіє по відношенню до власних підрозділів. Якщо компетентний місцевий орган влади приймає відповідне рішення, у такому разі застосовується таке:
- при вирішенні, чи здійснює компетентний орган контроль над підприємством, беруться до уваги: ступінь представництва органа влади в керівних або наглядових органах, права власності, вплив та контроль над стратегічними рішеннями підприємства;
  - підконтрольні органу влади підприємства, що надають послуги громадського пасажирського транспорту, не мають права брати участь у тендерних процедурах, предметом яких є надання послуг громадського пасажирського транспорту, організованих за межами території компетентного місцевого органу влади.

- (75) Відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про міський електричний транспорт» органи місцевого самоврядування, зокрема, створюють належні дорожні умови для здійснення перевезень, реалізують заходи з розвитку, вдосконалення та облаштування маршрутної мережі, виконують інші функції щодо створення безпечних умов діяльності у сфері міського електричного транспорту згідно із законодавством.
- (76) Підпроект передбачає закупівлю 16 одиниць тридцятиметрових нових трамвайних вагонів та 7 одиниць трамваїв до двадцяти метрів із частково низькою підлогою.
- (77) Оновлення трамвайного парку міста Одеси, що фінансується ЄБ та на яке надається гарантія Одеської міської ради, необхідне для поліпшення організації та якості пасажирських перевезень електротранспортом, що є витратами, пов'язаними з наданням послуг, які становлять загальний економічний інтерес.

6. ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ ПОВІДОМЛЕННЯ

- (78) Відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону дія цього Закону не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат.
- (79) За інформацією, поданою в Повідомленні, КП «Одесміськелектротранс» має право використовувати кредитні кошти, які покриті гарантією, виключно на реалізацію Підпроекту. Крім того, положеннями Фінансової угоди передбачено, що всі товари, роботи й послуги, необхідні для реалізації Підпроекту, будуть закуплені КП «Одесміськелектротранс» у рамках прийнятної процедури закупівель, що відповідає вимогам ЄБ та його політичним принципам і стандартам.
- (80) Гарантія, яку надає Одеська міська рада для виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим КП «Одесміськелектротранс», буде забезпечена місцевим бюджетом міста Одеси, тобто за рахунок місцевих ресурсів.
- (81) До Повідомлення було додано, зокрема:
  - рішення Виконавчого комітету Одеської міської ради від 28.02.2019 № 66 «Про затвердження висновку щодо доцільності залучення від Міністерства фінансів України в рамках проекту Європейського інвестиційного банку «Міський громадський транспорт України» для реалізації частини I етапу субпроекту «Магістральний трамвайний маршрут прямого сполучення «Північ-Південь» під гарантію Одеської міської ради;
  - наказ Міністерства фінансів України «Про погодження Обсягу та умов надання місцевої гарантії Одеською міською радою у 2019 році» від 08.05.2019 № 187,

що відповідає Порядку надання місцевих гарантій;

- Проект договору про погашення заборгованості КП «Одесміськелектротранс» перед Одеською міською радою за виконання гарантійних зобов'язань між Департаментом фінансів Одеської міської ради та КП «Одесміськелектротранс»,

що відповідає Бюджетному кодексу України та Порядку підготовки, реалізації, проведення моніторингу та завершення реалізації проектів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються міжнародними фінансовими організаціями, затверженому постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2016 № 70.

- (82) Зобов'язання КП «Одесміськелектротранс» з обслуговування населення чітко встановлені та визначені Законом України «Про міський електричний транспорт», Договором про організацію надання транспортних послуг з перевезень міським

електричним транспортом від 29.11.2018 № У-У/2018/648 та Статутом, затвердженим рішенням Одеської міської ради від 21.12.2012 № 2565-VI (далі – Статут).

- (83) Відповідна правова база для обчислення компенсації витрат КП «Одесміськеелектротранс», пов'язаних із наданням громадських послуг, передбачена частиною другою статті 14 Закону України «Про міський електричний транспорт», яка визначає, що у разі встановлення рівня тарифу, який не покриває витрат, пов'язаних з перевезенням пасажирів, втрати перевізника компенсуються уповноваженим органом, яким затверджуються тарифи, за рахунок коштів відповідних бюджетів.
- (84) Відповідно до інформації, отриманої в рамках розгляду Повідомлення, наведені в документах розрахунки КП «Одесміськеелектротранс» розраховувались на підставі фактичних витрат без урахування необхідності компенсувати витрати, які не належать до витрат міського електротранспорту, зокрема витрати: автотранспортної служби, дитячої оздоровчої бази відпочинку «Мрія» та житлово-експлуатаційного відділу. Крім того, наведені витрати, які має компенсувати Одеська міська рада, були ретельно перевірені відповідними структурними підрозділами Одеської міської ради. Зокрема, фахівці Департаменту економічного розвитку Одеської міської ради детально перевіряли витрати, що будуть компенсуватися за рахунок міського бюджету, з урахуванням умов дотримання критеріїв, установлених у рішенні Європейського суду від 24.07.2003 № C-280/00 Altmark Trans GmbH, Regierungspräsidium Magdeburg v Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, а саме в частині недопущення надмірної компенсації.
- (85) Відповідно до Статуту, засновником КП «Одесміськеелектротранс» є Одеська міська рада.
- (86) Договір про організацію надання транспортних послуг міським електричним транспортом укладається на один рік, що відповідає статті 4 Регламенту.
- (87) Відповідно до Статуту КП «Одесміськеелектротранс» основною метою підприємства є діяльність у сфері міського електричного транспорту.
- (88) Відповідно до Статуту майно КП «Одесміськеелектротранс» перебуває в комунальній власності територіальної громади міста Одеси й закріплюється за ним на праві господарського відання, що відповідає нормам пункту 2 статті 5 Регламенту.
- (89) КП «Одесміськеелектротранс» не бере участі в інших тендерах на надання послуг із перевезення пасажирів, які проводяться за межами території компетентного місцевого органу влади, що відповідає нормам пункту 2 статті 5 Регламенту.
- (90) За інформацією, наданою Одеською міською радою, бухгалтерський облік КП «Одесміськеелектротранс» ведеться окремо за кожним підрозділом, що забезпечує належний розподіл доходів і витрат на надання послуг, на які спрямовується державна підтримка, і на надання інших послуг. Усі первинні документи оформлюються окремо, зокрема, витрати на оплату праці оформлюються окремими відомостями, договори на послуги та придбання товарно-матеріальних цінностей оформлюються окремо за витратами, які належать до витрат за рахунок державної підтримки, та витрат за рахунок власних надходжень від господарської діяльності, списання товарно-матеріальних цінностей ведеться окремо в розрізі об'єктів обліку. Калькуляції витрат за видами діяльності відповідають даним обліку, достовірність якого перевірена міжнародною аудиторською компанією «Крестон Джи Сі Джи Аудит».
- (91) Враховуючи вимогу частини четвертої статті 263 Угоди, а також пункт 1 додатка до Регламенту, Одеська міська рада повинна розробити Методику розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, відповідно до вимог додатка до Регламенту.
- (92) Відповідно до інформації, наданої в рамках розгляду Повідомлення, відповідні виконавчі органи Одеської міської ради планують розробку Методики розрахунку

компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, відповідно до частини четвертої статті 263 Угоди, а також вимог, що містяться в додатку до Регламенту (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23.10.2007 про громадські послуги з перевезення пасажирів залізницею та автомобільними шляхами.

- (93) Отже, надання місцевої гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим КП «Одесміськеелектротранс», пов'язане з компенсацією витрат за надання громадських послуг електротранспорту, які є послугами загального економічного інтересу, а тому **не є державною допомогою** відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».
- (94) Разом із тим слід зазначити, що:
- кредитні кошти, які покриваються місцевою гарантією, повинні спрямовуватись виключно на реалізацію Підпроєкту та не можуть бути використані для здійснення комерційної діяльності КП «Одесміськеелектротранс»;
  - використання кредитних коштів, які покриваються місцевою гарантією та спрямовані на реалізацію Підпроєкту, для здійснення комерційної діяльності може містити ознаки державної допомоги.
- (95) Наведені в цьому рішенні обґрунтування та висновки застосовуються виключно для цілей застосування положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та не охоплюють правовідносин, що регулюються Законом України «Про захист економічної конкуренції».

Враховуючи викладене, керуючись статтями 7 і 16 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 8 і 10 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та пунктом 14 розділу IV Порядку подання та оформлення повідомлень про нову державну допомогу та про внесення змін до умов чинної державної допомоги, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 04 березня 2017 року № 2-рп, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 04 квітня 2016 року за № 501/28631, зі змінами, затвердженими розпорядженням Антимонопольного комітету України від 13.09.2018 № 18-рп, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27 листопада 2018 року за № 1337/32789, на підставі інформації, наданої Одеською міською радою, Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

Визнати, що надання Одеською міською радою місцевої гарантії для забезпечення виконання боргових зобов'язань за запозиченням, залученим комунальним підприємством «Одесміськеелектротранс» Одеської міської ради в Міністерства фінансів України, відповідно до проєкту Угоди про передачу коштів позики між Міністерством фінансів України, Міністерством інфраструктури України, Одеською міською радою та комунальним підприємством «Одесміськеелектротранс» Одеської міської ради, для реалізації інвестиційного підпроєкту «Магістральний трамвайний маршрут прямого сполучення «Північ-Південь», що передбачена проєктом договору про надання місцевої гарантії, а також Фінансовою угодою (Проєкт «Міський громадський транспорт України») між Україною та Європейським інвестиційним банком від 11.11.2016 FI № 85.103 Serapis № 2015-0503, ратифікованою Законом України від 12.04.2017 № 2009-VIII, на період з 01.12.2019 по 01.12.2041 **не є державною допомогою відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».**

Відповідно до частини десятої статті 11 Закону України «Про державну допомогу

суб'єктам господарювання» Антимонопольний комітет України може відкликати прийняте ним рішення, якщо воно прийнято на підставі недостовірної інформації, що призвело до прийняття необґрунтованого рішення, та прийняти нове рішення у порядку, встановленому цією статтею.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ